

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Стефан Йорданов Кирилов

ВУ: Колеж по туризъм - Благоевград

Научна специалност: „Икономика и управление /Туризъм/“, професионално направление 3.9. „Туризъм“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление /индустрия/ в Югозападен университет „Неофит Рилски“ - Благоевград

Автор на дисертационния труд: **Радостина Емилова Юлева - Чучулайна**

Тема на дисертационния труд: **„Иновациите като фактор за повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия“**

Научен ръководител: проф. д-р Милена Филипова

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3160/16.12.2021 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ - Благоевград

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ към Стопанския факултет на Югозападен университет „Неофит Рилски“, по докторска програма – Икономика и управление/индустрия/ стопанско управление. Обучението е осъществено в редовна форма от м. декември 2018 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

2.1. Структура и обем на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 310 стандартни текстови страници. Той включва увод, три глави, заключение и приложения (20 таблици), 80 фигури и 32 таблици. Използваната литература е представена от общо 218 източника, от които: 149 на кирилица и 69 на английски език. Приложенията са 6 на брой в обем от 17 страници.

Дисертационният труд е логически издържан. Той се отличава със сравнително правилна структура и баланс между отделните три глави, които са със следния обем: 102, 66 и 72 стандартни страници.

Положителна страна на разработката са изводите, формулирани в края на всяка от главите (вж. с. 36-40, с. 178-179 и с. 194, 217, 245, 253-257).

2.2. Оценка за: актуалност на темата; цел; задачи; обект; предмет; основна теза; използвана научна литература

Фокусирането на вниманието върху същността и ролята на иновациите и тяхната връзка с конкурентоспособността, налагат необходимостта да се изследва влиянието на иновациите за повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия в България и на тази основа да бъде предложен модел за повишаване на конкурентоспособността на МСП чрез увеличаване на иновационната активност на основата на дигитализация. В този смисъл изследваната в дисертационния труд проблематика се отличава с особена актуалност и научна и приложна значимост.

Доброто познаване на проблема е позволило на докторантката да определи правилно целта, задачите, обекта и предмета на научното изследване. Целта е да се установи връзката между иновациите и конкурентоспособността в сектора на малките и средни предприятия, да се изследва и оцени влиянието на иновационната активност върху конкурентоспособността на малките и средни предприятия и да се предложи модел за повишаване на конкурентоспособността чрез увеличаване на иновационната активност на основата на дигитализация (вж с. 7 на дисертационния труд). Формулирани са пет изследователски задачи. В съответствие с целта са определени обектът и предметът на изследването.

Основната научна теза на дисертацията е, че иновациите имат голяма роля за повишаването на конкурентоспособността и конкурентните предимства на малките и средни предприятия, а това поражда необходимостта мениджърите да прилагат стратегии за увеличаване на иновационната активност на основата на дигитализация (с. 7 на дисертационния труд).

Проучена и анализирана е голям обем научна литература, което е допринесло за задълбоченото разглеждане на проблема. Източниците са цитирани коректно.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

3.1. Основни резултати

В дисертационния труд не са ясно очертани основните научни и научно-приложни резултати. Изведени са такива, свързани с резултати от проведеното от докторантката анкетно проучвания, разкриващи състоянието на малките и средни предприятия в България и на иновационната им дейност и конкурентоспособност.

3.2. Оценка на използваната методология

За постигането на целта и доказването на основната теза и издигнатите хипотези са използвани подходящи методи и подходи – метод на сравнението, метод на анализ и синтез, метод на наблюдението, контент-анализ, табличен и графичен метод, анкетен метод, методи за установяване на зависимости - регресионен и корелационен анализи. Посочените методи предоставят необходимите възможности за оценка и решаване на изследователските задачи.

В дисертационния труд висока оценка може да бъде дадена на приложените изследователски методи и подходи, тъй като същите са основополагащи в теорията за иновациите, конкурентоспособността и дигитализацията, представени в трудовете на класиците и на редица съвременни чуждестранни и български автори.

3.3. Изпълнение на поставените цел и задачи

Имайки предвид изведените резултати при апробацията на изследването и направените изводи във всяка една отделна глава от разработката, може да се посочи, че докторантката Радостина Юлева - Чучулайна е успяла да реализира поставените в дисертационния труд цел и задачи и да защити научната си теза.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

4.1. Кратка оценка за приносите, посочени от дисертанта

Радостина Юлева - Чучулайна е формулирала 5 научни и научно-приложни приноса. Те разкриват точно постигнатите научни и приложни резултати. Приносите са лично постижение на докторантката.

4.2. Основни научни и научно-приложни приноси

Приемайки посочените пет научни и научно-приложни приноси, считам, че особено важно теоретично и практическо значение има разработената методика и извършен анализ и оценка на влиянието на иновациите и иновационната активност върху конкурентоспособността на малките и средни предприятия в България. Разработеният модел за повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия чрез повишаване на иновационната активност на основата на дигитализацията, също е от съществена значимост.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Резултатите от дисертационното изследване са представени в осем публикации по темата на дисертационния труд, които отразяват същностни страни на разглежданата проблематика – седем статии и един доклад от научна конференция. Една от публикациите е в съавторство с научния ръководител на дисертанта. Всички публикации са на английски език, като три от публикациите са в чужбина. Публикациите са публикувани в реферирани и индексирани издания. Те са достойни на широк кръг от читатели.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 34 страници и е изготвен съобразно изискванията. Той разкрива основните аспекти на дисертационния труд. На с. 24-25 се забелязва изместване на текста от фигура № 5.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Като оценявам високо постигнатото в дисертационното изследване, считам че Радостина Юлева - Чучулайна би могла да продължи и задълбочи научните си изследвания в областта на иновациите и повишаването на конкурентоспособността на малките и средни предприятия.

Основната бележка по дисертационния труд е свързана с **оформлението**. В полза на докторантката, би било обръщайки внимание на форматирането на част от съдържащите се в дисертацията фигури (напр. на с. 46-49, 82-83, 95-97, 100-101, 222-223 и пр.). Също така, голяма част от таблиците, предимно в Глава първа е могло да бъдат представени в приложението. За разработеният модел за повишаване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия чрез повишаване на иновационната активност на основата на дигитализацията (*личен принос на докторантката*), би било положително, същият да бъде **апробиран в практиката**.

Препоръчвам на докторантката да продължи да публикува резултатите от свои научни изследвания в авторитетни чуждестранни реферирани и индексирани издания, което би популяризирило нейните идеи в научните среди.

8. Заключение

Разработеният дисертационен труд притежава висока стойност и оригинален научно-приложен характер. Той отговаря на изискванията за самостоятелно изследване с теоретични и приложни приноси. Съдържа важни изследователски резултати и конкретни идеи с теоретичен и практически характер.

Отчитайки положителните качества на дисертационния труд считам, че той съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен “доктор”.

На основата на безспорните научни приноси и съществената научно-приложна значимост на дисертационния труд изразявам своето положително становище и ще гласувам на Радостина Емилова Юлева - Чучулайна да бъде присъдена образователната и научна степен “**доктор**” по научната специалност „Икономика и управление (индустрия)”.

20.01.2022 г.

Благоевград

Подпис:

/доц. д-р Стефан Й. Кирилов/

SCIENTIFIC OPINION

From: Assoc. Prof. Dr. Stefan Yordanov Kirilov

University: College of Tourism - Blagoevgrad

Scientific specialty: "Economics and Management / Tourism /", Professional Field 3.9.
"Tourism"

Subject: dissertation for the award of educational and scientific degree "Doctor" in the scientific specialty "Economics and Management / Industry / at the Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

Author of the dissertation: **Radostina Emilova Yuleva - Chuchulayna**

Dissertation topic: **Innovation as a factor in increasing the competitiveness of small and medium enterprises.**

Scientific adviser: **Prof. Dr. Milena Filipova**

Grounds for presenting the opinion: participation in the composition of the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order № 3160 / 16.12.2021 of the Rector of the Southwestern University "Neofit Rilski" – Blagoevgrad.

1. Information about the dissertation.

The dissertation student, studied in the doctoral program at the Department of Management and Marketing at the Faculty of Economics of the Southwestern University "Neofit Rilski", in the doctoral program - Economics and Management / Industry / Business Administration. The training has been carried out in regular form since December 2018.

2. General characteristics of the presented dissertation.

2.1. Structure and volume of the dissertation.

The dissertation consists of 310 standard text pages. It includes an introduction, three chapters, a conclusion and appendices (20 tables), 80 figures and 32 tables. The literature used is represented by a total of 218 sources, of which: 149 in Cyrillic and 69 in English. The applications are 6 in number of 17 pages.

The dissertation is logically sustained. It is characterized by a relatively correct structure and balance between the three chapters, which have the following volumes: 102, 66 and 72 standard pages.

The positive side of the development is the conclusions formulated at the end of each of the chapters (see pp. 36-40, pp. 178-179 and pp. 194, 217, 245, 253-257).

2.2. Assessment for: topicality of the topic; purpose; tasks; object; subject; main thesis; used scientific literature.

Focusing on the nature and role of innovation and its relationship to competitiveness, necessitates to study the impact of innovation to increase the competitiveness of small and medium enterprises in Bulgaria and on this basis to propose a model for increasing the competitiveness of SMEs by increasing of innovation activity based on digitalization. In this sense, the issues studied in the dissertation are particularly relevant and scientific and applied significance.

Good knowledge of the problem has allowed the doctoral student to correctly determine the purpose, tasks, object and subject of research. The aim is to establish the link between innovation and competitiveness in the SME sector, to study and evaluate the impact of innovation activity on the competitiveness of small and medium-sized enterprises and to propose a model for increasing competitiveness by increasing innovation activity on the basis of digitalization (see p. 7 of the dissertation). Five research tasks have been formulated. In accordance with the purpose, the object and the subject of the research are determined.

The main scientific thesis of the dissertation is that innovations play a major role in increasing the competitiveness and competitive advantages of small and medium enterprises, and this raises the need for managers to implement strategies to increase innovation activity based on digitalization (p. 7 of the dissertation).

A large volume of scientific literature has been studied and analyzed, which has contributed to the in-depth study of the problem. The sources are cited correctly.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results.

3.1. Main results.

The main scientific and applied research results are not clearly outlined in the dissertation. Those related to the results of the survey conducted by the doctoral student, revealing the state of small and medium enterprises in Bulgaria and their innovation and competitiveness.

3.2. Evaluation of the used methodology.

Appropriate methods and approaches have been used to achieve the goal and prove the main thesis and hypotheses - method of comparison, method of analysis and synthesis, method of observation, content analysis, tabular and graphical method, survey method, methods for establishing dependencies - regression and correlation analyzes. These methods provide the necessary opportunities to evaluate and solve research tasks.

In the dissertation high evaluation can be given to the applied research methods and approaches, as they are fundamental in the theory of innovation, competitiveness and

digitalization, presented in the works of classics and a number of contemporary foreign and Bulgarian authors.

3.3. Fulfillment of the set goals and tasks.

Having in mind the results of the approbation of the research and the conclusions made in each chapter of the study, it can be pointed out that the doctoral student Radostina Yuleva - Chuchulayna managed to realize the goals and objectives set in the dissertation and to defend her scientific thesis.

4. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions.

4.1. Brief assessment of the contributions indicated by the dissertation.

Radostina Yuleva - Chuchulayna has formulated 5 scientific and scientific-applied contributions. They reveal exactly the achieved scientific and applied results. The contributions are a personal achievement of the doctoral student.

4.2. Main scientific and applied scientific contributions.

Accepting the above five scientific and scientific-applied contributions, I believe that especially important theoretical and practical importance is the developed methodology and analysis and evaluation of the impact of innovation and innovation activity on the competitiveness of small and medium enterprises in Bulgaria. The developed model for increasing the competitiveness of small and medium enterprises by increasing the innovation activity on the basis of digitalization is also essential.

5. Evaluation of the dissertation publications.

The results of the dissertation research are presented in eight publications on the topic of the dissertation, which reflect the essential aspects of the issue - seven articles and a report from a scientific conference. One of the publications is co-authored with the research supervisor of the dissertation. All publications are in English, and three of the publications are abroad. The publications are published in refereed and indexed editions. They are available to a wide range of readers.

6. Evaluation of the abstract.

The abstract has a volume of 34 pages and is prepared according to the requirements. He reveals the main aspects of the dissertation. On pp. 24-25 a shift of the text from figure № 5 is noticed.

7. Critical remarks, recommendations and questions.

Appreciating the achievements in the dissertation research, I believe that Radostina Yuleva-Chuchulayna could continue and deepen her research in the field of innovation and increasing the competitiveness of small and medium enterprises.

The main note of the dissertation is related to the layout. In favor of the doctoral student, it would be paying attention to the formatting of some of the figures contained in the dissertation (eg on pp. 46-49, 82-83, 95-97, 100-101, 222-223, etc.). Also, most of the tables, mainly in Chapter One, could be presented in the appendix. For the developed model for increasing the competitiveness of small and medium enterprises by increasing the innovation activity on the basis of digitalization (*personal contribution of the doctoral student*), it would be positive for it to be tested in practice.

I recommend the PhD student to continue publishing the results of her research in authoritative foreign peer-reviewed and indexed publications, which would promote her ideas in the scientific community.

8. Conclusion.

The developed dissertation has a high value and original scientific and applied character. It meets the requirements for independent research with theoretical and applied contributions. It contains important research results and specific ideas of theoretical and practical nature.

Taking into account the positive qualities of the dissertation, I believe that it meets the requirements for awarding the educational and scientific degree "Doctor".

On the basis of the indisputable scientific contributions and the essential scientific and applied significance of the dissertation I express my positive opinion and I will vote for Radostina Emilova Yuleva - Chuchulayna to be awarded the educational and scientific degree "Doctor" in Economics and Management (Industry).

January 20, 2022.

Blagoevgrad

Signature:

/Assoc. Prof. Dr. Stefan Kirilov/